

Determining the Responsibility Hierarchy Pyramid and Its Relationship with Demographic Characteristics in Asian Elite Soccer and Futsal Referees

Ramin Irajy Noghondar*, Hamid Ghasemi, Abolfazl Farahani
Department of Sport Management, Payam Noor University, Tehran, Iran.

Received: 2023/02/08

Accepted: 2023/05/24

Original Research

Abstract

Objective: The aim of this research was to determine the pyramid of responsibility hierarchy and its relationship with demographic characteristics in Asian elite soccer and futsal referees.

Methodology: The research utilized a survey method. The statistical population included elite football and futsal referees in Asia who were listed as elite in 2017 (N=317). Eventually, 292 respondents participated in the research through available sampling. Data was collected using a researcher-made accountability questionnaire, which was validated through feedback from 12 sports management professors, and its reliability was confirmed with a Cronbach's alpha coefficient of 0.85. Descriptive indices (frequency and percent frequency), Kolmogorov Smirnov tests, ANOVA, Pearson correlation coefficient, Friedman test, and path analysis were employed for data analysis using SPSS version 16 and EQS version 6.2 statistical software.

Results: The findings revealed a positive and significant relationship between age ($r=0.352$, $P=0.024$) and arbitration history ($r=0.403$, $P=0.001$) with responsibility. Furthermore, the results demonstrated that economic, social, legal, and ethical factors have a positive and significant effect on responsibility. Additionally, the responsibility hierarchy pyramid indicated that the order of factors from the highest part of the pyramid were as follows: social, legal, economic, and moral responsibility.

Conclusion: Considering the responsibility hierarchy pyramid, it is crucial to strengthen the social, economic, legal, and ethical aspects among the referees. By doing so, the conditions for enhancing their performance levels can be fostered, ultimately leading to improved overall effectiveness and accountability among elite soccer and futsal referees in Asia.

Keywords: Responsibility, Ethics, Law, Economy, Social, Referee.

* Corresponding author's e-mail address: ramin.iraji.65@gmail.com

تعیین هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا

رامین ایرجی نقندر*، حمید قاسمی، ابوالفضل فراهانی
گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۳

چکیده

هدف: هدف از انجام این پژوهش تعیین هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا بود.

روش‌شناسی: روش تحقیق از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا که در سال ۲۰۱۷ در لیست نخبه قرار داشتند ($N=317$) بودند که در نهایت ۲۹۲ پاسخ‌دهنده به صورت نمونه‌گیری در دسترس در پژوهش شرکت کردند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق‌ساخته مسئولیت‌پذیری که روایی آن را نظرات اصلاحی ۱۲ تن از استادان مدیریت ورزشی تأیید کردند و پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ $0/85$ به دست آمد استفاده شد. از شاخص‌های توصیفی (فراوانی و درصد فراوانی) و آزمون‌های کلموگروف اسمیرونف، آنووا، ضریب همبستگی پیرسون، فریدمن و تحلیل مسیر در نرم‌افزارهای آماری SPSS نسخه ۱۶ و EQS نسخه ۶.۲ در تحلیل داده‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین سن ($r=0/352$ ، $P=0/024$) و سابقه داوری ($r=0/403$ ، $P=0/001$) با مسئولیت‌پذیری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. از طرف دیگر نتایج نشان داد عوامل اقتصادی، اجتماعی، قانونی و اخلاقی تأثیر مثبت و معناداری بر مسئولیت‌پذیری دارند. همچنین نتایج هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری نشان داد که ترتیب عوامل از بالاترین قسمت هرم عبارتند از: مسئولیت‌پذیری اجتماعی، قانونی، اقتصادی و اخلاقی.

نتیجه‌گیری: با مد نظر قرار دادن هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری به ترتیب ابعاد اجتماعی، اقتصادی، قانونی و اخلاقی را باید در بین داوران تقویت نمود و در نهایت شرایط افزایش سطح عملکرد را در بین آنها به وجود آورد.

واژه‌های کلیدی: مسئولیت‌پذیری، اخلاق، قانون، اقتصاد، اجتماعی، داور.

مقدمه

سازمان‌های ورزشی در سرتاسر جهان در حال کشف قدرت نفوذ خود در جوامعی‌اند که در آن فعالیت می‌کنند و این موضوع باعث می‌شود که متخصصان بیشتر به حوزه مسئولیت‌پذیری کارکنان و توسعه پایدار عملکرد سازمان توجه نمایند (Barbu et al, 2022). در واقع امروزه سازمان‌های ورزشی با تلاش فراوان به دنبال رقابت بوده و بخش مهمی از انرژی‌شان صرف توجه به کارکنان می‌گردد؛ زیرا نیروی انسانی سازمان، عامل اصلی ماندن در صحنه رقابت است. ایجاد واحدهای مختلف در داخل سازمان مانند واحد آموزش، واحد برنامه‌ریزی منابع انسانی، واحد رفاه کارکنان و ...، بیانگر توجه به کارکنان و کسب رضایت آنها است (Deconinck, 2010). علاوه بر این، ماهیت اجتماعی ورزش، سازمان‌های ورزشی را وادار می‌کند تا به مسائل اجتماعی گسترده‌تر پاسخ داده و مسئولیت خود را در دادن خدمات اجتماعی در داخل و خارج از حوزه ورزشی نشان دهند (Dowling et al, 2013)؛ با این حال، هنوز درک کمی از فرآیندهای مسئولیت‌پذیری تجربه شده در سازمان‌های ورزشی هنگام اجرای وظایف وجود دارد (Breitbarth et al, 2015). مسئولیت‌پذیری در حوزه ورزش، یکی از مؤلفه‌های نقش اجتماعی گسترده‌تر ورزش را نشان می‌دهد. مطالعات نشان می‌دهد که مشارکت در مسئولیت‌پذیری، کار پیچیده‌ای است؛ زیرا توسعه آن ممکن است نیازمند تغییرات در سطوح استراتژیک، سازمانی و عملیاتی باشد. با وجود علاقه فزاینده به مطالعات مسئولیت‌پذیری مرتبط با ورزش، ادبیات موجود، بینش کافی‌ای برای درک پویایی چندسطحی اجرای مسئولیت‌پذیری در یک سازمان ورزشی ارائه نمی‌دهد (Zeimers et al, 2018). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سازمان‌های ورزشی برای اندازه‌گیری و بررسی مسئولیت‌پذیری همواره با چالش‌هایی روبه‌رویند (Kihl et al, 2014). تاکنون، سازمان‌های ورزشی حرفه‌ای مانند لیگ‌ها و باشگاه‌های حرفه‌ای بزرگ، محیط‌های تحقیقاتی غالب در حوزه ورزش بوده‌اند که می‌توانند برای بررسی متغیرهای مختلف مد نظر قرار گیرند (Breitbarth et al, 2015). در دهه‌های اخیر، مسائل مربوط به مسئولیت‌پذیری در سازمان‌ها برای توسعه عملکرد و بقای اقتصادی در ابعاد ملی و بین‌المللی همواره مورد توجه است (Walzel et al, 2018). انتخاب منابع انسانی مناسب برای برگزاری ورزش‌هایی مانند فوتبال، یکی از مشکلات اساسی است که برای توسعه یک کار خوب، مسئولان با آن مواجهند. برای انتخاب منابع انسانی مورد نیاز در حوزه ورزش باید به موضوع کفایت تصمیم‌گیری افراد توجه خاصی شود (Alfonso et al, 2009؛ Merigó & Gil, 2010). در واقع عوامل متعددی می‌تواند نتیجه یک مسابقه فوتبال را تحت تأثیر قرار دهد؛ یکی از اجزاء مهم در برگزاری مسابقات فوتبال داورانند. با توجه به اهمیت نقش قضاوت در مسابقات ورزشی، توجه روزافزونی به داوران معطوف شده است؛ زیرا تصمیمات آنها نه تنها بر بازی در زمین تأثیر می‌گذارد، بلکه تأثیر مالی و اجتماعی قابل توجهی بر باشگاه‌ها یا تیم‌های ملی دارد (Joao et al, 2021)؛ بنابراین افزایش آگاهی در مورد نقش داوران فوتبال می‌تواند تأثیر بسیاری مثبتی داشته باشد (Aragão et al, 2018). مسئولیت اقتصادی شامل سرمایه‌گذاری و دستمزد مناسب برای داوران، کشف منابع جدید، ارتقاء پیشرفت‌های داوران، ابتکار و خلق امکانات جدید است. مسئولیت قانونی شامل اطلاعات مشروع و بازی با قواعد داوری رشته‌های فوتبال و فوتسال است. مسئولیت اخلاقی به عنوان انتظارات داوران از سازمان مبنی بر اینکه ارزش‌ها و هنجارهای شغل داوری را مد نظر داشته باشند و به آنها احترام بگذارند توصیف می‌شود. در نهایت مسئولیت اجتماعی، تلاش داوطلبانه داوران در رسیدگی به مسائل و معضلات حوزه داوری است. اگرچه اهمیت مسئولیت‌پذیری و تضمین پایداری در سازمان‌های ورزشی شناخته شده است؛ تحقیقات کمی در مورد دیدگاه یکپارچه از این حوزه‌های مختلف به‌ویژه عملکرد داوران وجود دارد (Kim et al, 2018). تحقیقات قبلی نشان می‌دهد که مسئولیت‌پذیری فواید بسیاری برای فعالان در حوزه ورزش دارد. در واقع فعالیت‌های مرتبط با مسئولیت‌پذیری می‌تواند برای جلب رضایت هواداران، مدیران و سازمان‌های ورزشی مفید

باشد (Mamo et al, 2022). در این راستا رای و همکاران (۲۰۲۳) ارتباط مثبتی را بین مسئولیت‌پذیری و عملکرد سازمان‌ها گزارش کردند (Rui et al, 2023). تغییرات رفتاری مثبت، بهبود مهارت‌های بین فردی، بهبود فرآیندهای عاطفی و بهبود عملکرد، از جمله مواردی است که در نتیجه مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی به وجود می‌آید (Shen et al, 2022)؛ از سوی دیگر قابلیت عملکرد مسئولیت‌پذیری صحیح، نقش مهمی در دستیابی به اهداف در محیط ورزش دارد. رامی و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی روی کارکنان سازمان‌های ورزشی غیر انتفاعی دریافته‌اند که بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی با رضایت شغلی و رفتار شهروندی رابطه معناداری وجود دارد (Rammi et al, 2022). امروزه یکی از چالش‌های مهم توانایی تصمیم‌گیری با وجود محدودیت‌های بسیار در حوزه ورزش است. داوری فوتبال به دلیل تحمل فشارهای زیاد به یکی از وظایف بسیار دشوار تبدیل شده است که تنها افرادی که از شخصیت‌های قوی‌ای برخوردارند می‌توانند از عهده آن بر بیایند. تصمیم‌گیرندگان باید عواملی را که موجب ایجاد مشکل می‌شود شناسایی کنند. در بسیاری از موارد عواملی مانند خستگی، محتوای کار و همچنین طولانی بودن کار ممکن است نتایج متناقضی را در حوزه تصمیم‌گیری در پی داشته باشد (Travassos et al, 2014؛ Daji & Gang, 2012). تصمیم‌های اتخاذ شده داور می‌تواند در نتیجه نهایی بازی تأثیرگذار باشد و در برخی موارد شرایط بازی می‌تواند با یک تصمیم داور تغییر کند. در مواردی بیان شده است که داوران برای گرفتن یک تصمیم مناسب و صحیح حداکثر یک ثانیه فرصت دارند. به طور کلی داوران نخبه با توجه به منابع متعدد اطلاعات باید در سریع‌ترین زمان ممکن تصمیم‌گیری کنند. امروزه وجود فناوری به حمایت از تصمیم‌های داوران پرداخته اما باز هم این موضوع در تمام موارد مؤثر نیست (René, 2010). عوامل متعددی می‌تواند نتیجه یک مسابقه فوتبال را تحت تأثیر قرار دهد؛ یکی از اجزاء مهم در برگزاری مسابقات فوتبال داورانند. متأسفانه اغلب مشاهده می‌شود که بازیکنان، مربیان و یا مدیران باشگاه‌ها که نتیجه مسابقه را از دست می‌دهند، داوران را مورد سرزنش قرار داده و در برخی از موارد اذعان می‌کنند که تمایلی ندارند برخی از داوران بازی آنها را قضاوت کنند؛ بنابراین انتخاب صحیح داوران و تصمیم آنها بسیار مهم است. امروزه فوتبال به نوعی کسب و کار تبدیل شده و حواشی موفقیت یا شکست تیم‌ها به تصمیم‌گیری بازیکنان و داوران بازی بستگی دارد و این موضوع فشار بسیار زیادی را بر داوران فوتبال وارد می‌آورد که آیا عدالت رعایت شده است یا خیر. تیم داوری که متشکل از چهار نفر است، وظیفه اجرای قوانین تدوین شده فیفا را در زمین بازی بر عهده داشته و در این راستا نیازمند تصمیم‌گیری صحیحند. در خلال برگزاری مسابقات جام جهانی ۲۰۰۲ در مجموع ۲۶ درصد از تصمیم‌های کمک داوران با اشتباه روبه‌رو بود و در جام جهانی ۲۰۰۶ این میزان حدود ۱۰ درصد بوده است. برای کاهش نرخ خطا در تصمیم‌گیری، ضروری است که عوامل احتمالی این موضوع مورد بررسی قرار گیرد (Mesut et al, 2000؛ Peter et al, 2010). سبحانی و همکاران (۱۳۹۶) بیان داشت که مسئولیت‌پذیری اجتماعی مهمترین عامل تشکیل‌دهنده رفتار و نگرش در مشتریان ورزشی است. همچنین شریفیان و خلیلی (۱۳۹۴) با بررسی دانشجویان تربیت‌بدنی دریافته‌اند که مؤلفه مسئولیت‌پذیری قانونی به عنوان مهمترین فاکتور شناخته می‌شود. جوچیم و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی گفتند استفاده از فناوری اطلاعات می‌تواند تأثیر بسزایی بر تصمیم‌گیری داوران ورزشی داشته باشد (Jochim et al, 2021). همچنین آکس و همکاران (۲۰۲۱) بیان داشتند که تأثیر فشار اجتماعی و جمعیت حاضر در ورزشگاه بر تصمیم‌های داوران معنادار است. نگرانی از عملکرد داوران فوتبال، خطوط تحقیقاتی را در زمینه‌هایی مانند مسئولیت‌پذیری آنها باز کرده است (Alex et al, 2021). شکاف‌های نظری و تحلیلی موجود در مورد عوامل مؤثر بر مسئولیت‌پذیری داوران به عنوان یکی از مشکلات مطرح می‌شود که نیازمند تحلیل و بررسی دقیق دارد (Sérgio et al, 2021). جاگر و فیفا (۲۰۲۲) با بررسی کارکنان باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال، بسکتبال، هندبال، هاکی روی یخ و والیبال در آلمان دریافته‌اند که بین مسئولیت‌پذیری

ادراک شده با عملکرد رابطه مثبتی وجود دارد (Jäger & Fifka, 2022). ریچارد و همکاران (۲۰۲۲) گزارش کردند بین مسئولیت‌پذیری قانونی، اخلاقی، اقتصادی و اجتماعی با رضایت شغلی رابطه‌ای مثبت وجود دارد و از طرف دیگر اذعان داشتند که ارتباط بین سن با مسئولیت‌پذیری کارکنان مثبت و معنادار است (Richard et al, 2022). آلفونسو و همکاران (۲۰۲۲) با بررسی ۱۵۳ داور فوتبال بیان داشت که با بالا رفتن سن و تجربه داوران میزان عملکرد تصمیم‌گیری آنها بهبود می‌یابد (Alfonso et al, 2022). سرژیو و همکاران (۲۰۲۱) با بررسی داوران فوتبال در لیگ برتر پرتغال به این نتیجه دست یافتند که بین عملکرد مسئولیت‌پذیری داوران فوتبال با سن و سابقه آنها دآوری ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد (Sérgio et al, 2021). آیسیک و گاموس (۲۰۱۸) با بررسی داوران رشته کشتی در ترکیه بیان داشتند که گروه‌های سنی بالاتر در داوران در حوزه مسئولیت‌پذیری و عملکرد موفق بودند (Isik & Gumus, 2018).

واکنش‌های روان‌شناختی در بین داوران رشته‌های ورزشی نسبت به مسئولیت‌پذیری اخیراً در تحقیقات علمی مدیریت بین‌رشته‌ای گسترش یافته است. شواهدی درباره اینکه چگونه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی داوران نسبت به مسئولیت‌پذیری تأثیرگذارند همواره غیرقطعی، پراکنده و توسعه نیافته است. به طور کلی دآوری در رشته فوتبال و فوتسال به عنوان یکی از ارکان مهم و اساسی این رشته در پیشرفت و توسعه آن نیز تأثیرگذار بوده و جایگاه ویژه و تعیین‌کننده‌ای را در مسابقات فوتبال در سطوح مختلف داشته است. در حال حاضر نقش دآوری در صنعت فوتبال بسیار تعیین‌کننده و سرنوشت‌ساز است؛ بویژه در فوتبال حرفه‌ای یک تصمیم اشتباه ممکن است تأثیرات مخربی بر باشگاه‌ها یا تیم‌های ملی داشته باشد. داوران فوتبال در حالی که مسئولیت نظارت و قضاوت بر اعمال و خطای بازیکنان را داشته و جزء ضروری مسابقه فوتبال به شمار می‌آیند، بررسی عملکرد آنها اهمیت زیادی دارد. در طی سال‌های اخیر، خواسته‌های تحمیل شده بر داوران سطح عالی فوتبال به طور گسترده افزایش یافته است. اهمیت وظیفه درک شده در دآوری به گونه‌ای است که داوران باید با قاطعیت و تصمیم‌گیری صحیح و اخلاقی همراه با قبول مسئولیت قضاوت کنند. با توجه به رشد و اهمیت پژوهش‌های مختلف در حوزه داوران فوتبال و فوتسال و با توجه به اهمیت این موضوع در این پژوهش، محقق به دنبال تعیین هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری و ارتباط آن با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا برای دستیابی به اهداف مورد نظر است. نتایج حاصل این پژوهش، می‌تواند در اختیار داوران و مسئولان فعال در حوزه آموزش دآوری قرار گرفته تا با استفاده از راهکارهای پیشنهادی بتوانند گامی مهم و مؤثر در توسعه مسئولیت‌پذیری و عملکرد داوران بردارند.

روش‌شناسی

روش پژوهش توصیفی و از نوع پیمایشی بوده که به صورت میدانی به اجرا درآمده است. جامعه آماری این پژوهش شامل داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا در دو بخش مردان و زنان که در سال ۲۰۱۷ بر اساس اعلان دپارتمان دآوری کنفدراسیون فوتبال آسیا در فهرست نخبه (Elite) داوران آسیا قرار داشتند (N=۳۱۷) بودند. در این فهرست به تفکیک، داوران نخبه فوتبال مردان: ۲۳۰ تن، داوران نخبه فوتبال زنان: ۵۳ تن، داوران نخبه فوتسال مردان: ۲۶ تن و داوران نخبه فوتسال زنان: ۸ تن از کشورهای ایران، کره جنوبی، چین، ژاپن، مالزی، عراق، لبنان، امارات، بحرین، تایلند، اندونزی، تایوان، سنگاپور، عربستان، عمان، قطر، فیلیپین و هندوستان بودند. با توجه به تعداد داوران نخبه فوتبال و فوتسال در گروه‌های مختلف، نمونه‌گیری به صورت کل‌شمار بود و تمامی اعضای جامعه آماری به عنوان نمونه انتخاب گردیدند و در نهایت ۲۹۲ پرسشنامه در سمینار سالانه داوران نخبه کنفدراسیون فوتبال آسیا که در سال ۲۰۱۷ در مقر این کنفدراسیون در کوالالمپور مالزی برگزار شد توزیع و جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شد.

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه محقق ساخته مسئولیت‌پذیری بر اساس نظریه کارول^۱ (۱۹۹۱) استفاده گردید. برای ساخت این پرسشنامه ابتدا با ۱۲ نفر از مدرسان و خبرنگاران داوری آسیا، به صورت کیفی و از طریق سؤال‌های نیمه ساختار یافته مصاحبه شد. پس از دریافت نظرات آنها در مورد متغیرهای پژوهش، عوامل مورد نظر شناسایی و دسته‌بندی گردید؛ سپس با مد نظر قرار دادن مبانی نظری و پیشینه موجود درباره متغیرهای پژوهش، پرسشنامه مسئولیت‌پذیری طراحی گردید. پس از طراحی، این پرسشنامه در اختیار همان ۱۲ نفر مدرس و خبره داوری قرار گرفت و پس از اصلاحات، پرسشنامه فارسی نهایی تدوین گردید. سپس از استفاده از نظرات اصلاحی ۱۰ تن از استادان مدیریت ورزشی، روایی صوری و محتوایی پرسشنامه تأیید شد. پس از نهایی شدن، پرسشنامه به انگلیسی ترجمه و مجدداً روایی صوری و محتوایی آن توسط استادان مدیریت ورزشی تعیین شد. در آزمون مقدماتی پرسشنامه بین ۳۰ نفر از افراد جامعه آماری مورد نظر به طور تصادفی توزیع شد و پایایی آن با آزمون ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0/85$) به دست آمد. روایی سازه پرسشنامه با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی بررسی و ساختار چهار عاملی آن تأیید شد.

برای تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی و آزمون‌های آماری کلموگروف اسمیرونف، ضریب همبستگی پیرسون، آنووا و تحلیل مسیر در نرم افزارهای آماری (SPSS) نسخه ۱۶ و (EQS) نسخه ۶.۲ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

با توجه به نتایج جدول ۱، یافته‌های توصیفی داوران نخبه بدین شرح است:

جدول ۱. اطلاعات جمعیت‌شناختی داوران

ردیف	متغیر	گروه	فراوانی	درصد فراوانی
۱	سن	۲۵ تا ۳۰ سال	۳۶	۱۲/۳
		۳۱ تا ۳۵ سال	۱۱۹	۴۰/۸
		۳۶ تا ۴۰ سال	۹۳	۳۱/۸
		بالاتر از ۴۰ سال	۴۴	۱۵/۱
۲	جنسیت	مرد	۲۳۴	۸۰/۱
		زن	۵۸	۱۹/۹
۳	سابقه	۵ تا ۱۰ سال	۲۳	۷/۹
		۱۱ تا ۱۵ سال	۱۴۴	۴۹/۳
		۱۶ تا ۲۰ سال	۸۵	۲۹/۱
۴	نوع فعالیت	بالاتر از ۲۰ سال	۴۰	۱۳/۷
		داور فوتبال	۱۴۴	۴۹/۳
		کمک داور فوتبال	۱۱۷	۴۰/۱
		داور فوتسال	۳۱	۱۰/۶

با توجه به نتایج جدول ۲، داده‌های حاصل از جمع‌آوری متغیر مسئولیت‌پذیری در حالت نرمال است؛ پس از

آزمون‌های پارامتریک برای تحلیل داده‌ها استفاده می‌شود.

جدول ۲. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرونف

ردیف	تعداد	مقدار K-S	سطح معناداری	نتیجه
۱	۲۹۲	۱/۱۷	۰/۰۸۷	نرمال

با توجه به نتایج جدول ۳، بین مسئولیت‌پذیری داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا با سن ($r=0/352$ ، $P=0/024$) و سابقه داوری ($r=0/403$ ، $P=0/001$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۳. ضریب همبستگی بین مسئولیت‌پذیری با سن و سابقه داوری

ردیف	متغیرها	مقدار همبستگی	سطح معناداری
۱	سن	۰/۳۵۲	۰/۰۲۴
۲	مسئولیت‌پذیری سابقه ورزشی	۰/۴۰۳	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج جدول ۴، در بررسی مسئولیت‌پذیری بر اساس نوع فعالیت داوران در بخش‌های داوری فوتبال، کمک داور فوتبال و داور فوتسال مشخص شد که بین گروه‌های مختلف تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول ۴. نتایج آزمون تحلیل واریانس

نام متغیر	منبع تغییر	میانگین مجزورات	درجه آزادی	F	سطح معناداری
نوع فعالیت	بین گروهی	۱۸۴/۶	۲	۲/۶۵۳	۰/۲۱۶
	درون گروهی	۷۵۴۵۰/۷۲	۲۸۹		

با توجه به نتایج جدول ۵ و شکل ۱، پارامترهای به دست آمده از تحلیل مسیر مسئولیت‌پذیری نشان می‌دهد که عوامل اقتصادی ($PC=0/96$ ، $T-Value=22/95$)، قانونی ($PC=0/81$ ، $T-Value=16/80$)، اجتماعی ($PC=0/74$ ، $T-Value=14/77$) و اخلاقی ($PC=0/98$ ، $T-Value=14/77$) تأثیر مثبت و معناداری بر مسئولیت‌پذیری داوران دارند.

جدول ۵. نتایج تحلیل مسیر مسئولیت‌پذیری

ردیف	عامل	مفهوم	بار عاملی	ضریب تعیین	خطای معیار	T-Value
۱	اقتصادی		۰/۹۶	۰/۷۳	۰/۲۷	۲۲/۹۵
۲	قانونی		۰/۸۱	۰/۱۹	۰/۷۷	۱۶/۸۰
۳	اجتماعی	مسئولیت‌پذیری	۰/۹۸	۰/۴۷	۰/۵۳	۲۲/۱۲
۴	اخلاقی		۰/۷۴	۰/۶۸	۰/۴۶	۱۴/۷۷

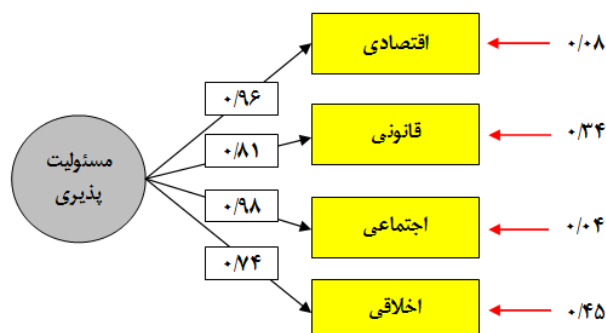

Figure X: EOS 6 Data. Chi Sq.=19.24 P=0.001 CFI=0.97 RMSEA=0.071

شکل ۱. تحلیل مسیر عوامل مسئولیت‌پذیری در حالت استاندارد

با توجه به نتایج جدول ۶، نسبت X^2 به df برابر با ۳/۲ و ریشه میانگین مجذور خطای تقریبی (RMSEA) که برابر با ۰/۰۷۱ است؛ پس الگوی ساختاری پژوهش از برازش لازم برخوردار است. همچنین شاخص‌های $NNFI=0/96$ ، $GFI=0/95$ ، $CFI=0/97$ و $IFI=0/97$ برازش مدل ساختاری پرسشنامه را تأیید کردند؛ بنابراین در مجموع هر ۶ شاخص ذکر شده برازش، مدل را تأیید کرده و می‌توان گفت مدل مسئولیت‌پذیری از لحاظ شاخص‌های برازش مناسب است و چهار مؤلفه مطرح شده، می‌توانند در الگوی ساختاری پژوهش مجتمع گردند.

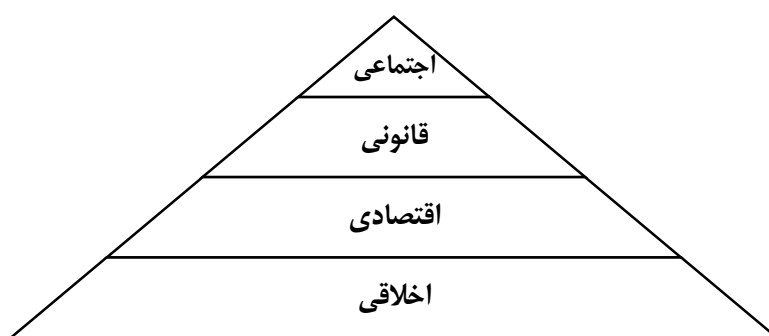
جدول ۶. نتیجه شاخص‌های آزمون خوبی (نیکویی) برازش

متغیر	X^2 به df	RMSEA	NNFI	CFI	GFI	IFI
مسئولیت‌پذیری	۳/۲	۰/۰۷۱	۰/۹۶	۰/۹۷	۰/۹۵	۰/۹۷
نتیجه	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید	تأیید

با توجه به نتایج جدول ۷، مشخص می‌شود که بین انواع مسئولیت‌پذیری در داوران تفاوت معناداری وجود دارد؛ در نتیجه می‌توان آنها را رتبه‌بندی کرد. نتایج این رتبه‌بندی نشان می‌دهد که ترتیب آنها از رتبه اول تا چهارم به ترتیب عبارتند از: مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مسئولیت‌پذیری قانونی، مسئولیت‌پذیری اقتصادی و مسئولیت‌پذیری اخلاقی.

جدول ۷. رتبه‌بندی عوامل مسئولیت‌پذیری

عوامل	رتبه	میانگین رتبه
اجتماعی	۱	۳/۹۲
قانونی	۲	۳/۵۱
اقتصادی	۳	۳/۳۲
اخلاقی	۴	۳/۲۵
کای دو		۵۰/۱۸۹
تعداد نمونه		۲۹۲
درجه آزادی		۳
سطح عناداری		۰/۰۰۱

شکل ۲. هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه‌های این پژوهش نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا با سن ($r=0/352$ ، $P=0/024$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با نتایج پژوهش‌های ریچارد و همکاران (۲۰۲۲) و آلفونسو و همکاران (۲۰۲۲) همخوانی دارد؛ بدین معنا که با افزایش میزان سن در بین داوران، سطح مسئولیت‌پذیری آنها افزایش می‌یابد. به نظر می‌رسد که این مطلب به طور منطقی پذیرفتنی باشد؛ زیرا با افزایش سن و کسب تجربه حرفه‌ای داوران فوتبال و فوتسال، مسئولیت‌پذیری آنها افزایش خواهد یافت. در این راستا آیسیک و گاموس (۲۰۱۸) با بررسی داوران رشته کشتی در ترکیه بیان داشتند که گروه‌های سنی بالاتر داوران در حوزه مسئولیت‌پذیری و عملکرد موفق‌تر بودند. به نظر می‌رسد که افزایش سن تا جایی که عملکرد جسمانی داوران دچار افت نشود می‌تواند زمینه‌ساز افزایش مسئولیت‌پذیری در بین آنها باشد. این موضوع نقش مهمی در ارتقاء عملکرد تصمیم‌گیری آنها داشته که خود را ملزم به دقت و افزایش عملکرد می‌دانند تا بتوانند بهترین قضاوت را در میدان مسابقه انجام داده و بتوانند زمینه توسعه و پیشرفت در امر داوری را در خود به وجود آورند.

نتایج نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا با سابقه داوری ($r=0/403$ ، $P=0/001$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد که با نتایج پژوهش‌های شریفیان و خلیلی (۱۳۹۴)، سرجیو و همکاران (۲۰۲۱) و آلفونسو و همکاران (۲۰۲۲) همخوانی دارد؛ بدین معنا که داوران هرچه از سابقه کاری بیشتری برخوردار باشند، به همان نسبت سطح مسئولیت‌پذیری در بین آنها افزایش می‌یابد. وجود سابقه کاری بیشتر و تجربه حضور در میدان‌ها و مسابقات بین‌المللی در رده‌های مختلف می‌تواند تجربیات ارزشمندی را در داوران به وجود آورد که این موضوع موجب افزایش تسلط و کاهش استرس و نگرانی آنها خواهد شد. با توجه به اینکه به وجود آمدن استرس می‌تواند تأثیر بسیار منفی بر عملکرد داوران داشته باشد؛ با استفاده از داوران با تجربه که بسیاری از اتفاقات و شرایط محیطی و اجتماعی داخل زمین مسابقه و جو ورزشگاه را با حضور تماشاگران و رسانه‌ها تجربه نموده‌اند، می‌تواند زمینه‌ای را ایجاد نمود که شاهد قضاوت بهتر آنها بود؛ بنابراین به مسئولان حوزه داوری پیشنهاد می‌شود که با به کارگیری از داوران مبتدی و تازه‌وارد در مسابقات و رقابت‌های متنوع، زمینه ایجاد تجربیات مفید و ارزشمند را در آنها به وجود آورده و بتوانند گامی مهم و مؤثر در بهبود عملکرد آنها بردارند.

نتایج حاصل از تحلیل مسیر در این پژوهش نشان داد عوامل اقتصادی ($PC=0/96$ ، $T\text{-Value}=22/95$)، قانونی ($PC=0/74$ ، $T\text{-Value}=14/77$) و اخلاقی ($PC=0/98$ ، $T\text{-Value}=22/12$)، اجتماعی ($PC=0/81$ ، $T\text{-Value}=16/80$) تأثیر مثبت و معناداری بر مسئولیت‌پذیری داوران دارند که با نتایج پژوهش ریچارد و همکاران (۲۰۲۲) همخوانی دارد. وی گفت بین مسئولیت‌پذیری قانونی، اخلاقی، اقتصادی و اجتماعی با رضایتمندی و مسئولیت‌پذیری رابطه‌ای مثبت و

معنادار وجود دارد. در این راستا فلورا و لاپینا (۲۰۱۴) بیان داشتند که به کارگیری کارکنان مسئولیت‌پذیر موجب خواهد شد که در درازمدت، هزینه‌های سازمانی کاهش و وفاداری و تعهد کارکنان افزایش یابد (Frolova & Lapina, 2014). همچنین بوچلی و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی دریافتند که بین دانش واحدهای مورد پژوهش و مسئولیت‌پذیری اجتماعی آنها ارتباط معناداری وجود دارد (Buchelli et al, 2016). مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مبتنی بر دو اصل عدالت و مراقبت است و رشد و توسعه مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین داوران فوتبال و فوتسال می‌تواند ارتقاءدهنده نگرش مثبت آنها نسبت به تصمیماتی باشد که موافق با حقوق سایر افراد جامعه است. در بخش اقتصادی نقش مسئولان فعال در حوزه داوران این است که امین و معتمد داوران باشند؛ بنابراین مسئولیت اقتصادی این است که با تأمین هزینه‌ها و دستمزدهای داوران بتوان مسئولیت آنها را نسبت به بعد اقتصادی برانگیخت و زمینه‌ساز ارتقاء عملکرد و تصمیم‌گیری داوران شد. در بخش مسئولیت‌پذیری قانونی با برگزاری دوره‌های آموزشی و توجیحی برای به‌روز رسانی اطلاعات داوران می‌توان نقش مفیدی را برای آنها ایفا نمود.

نتایج حاصل از تعیین هرم سلسله‌مراتب مسئولیت‌پذیری در این پژوهش نشان داد به ترتیب از بالاترین بخش هرم، مسئولیت‌پذیری اجتماعی، مسئولیت‌پذیری قانونی، مسئولیت‌پذیری اقتصادی و مسئولیت‌پذیری اخلاقی در داوران نخبه فوتبال و فوتسال آسیا قرار دارد که با نتایج پژوهش شریفیان و خلیلی (۱۳۹۴) مغایرت دارد. علت مغایرت را شاید بتوان به وجود جوامع آماری متفاوت در پژوهش‌ها نسبت داد. از آنجا که شرایط و محیط کاری داوران فوتبال و فوتسال با دانشجویان تربیت‌بدنی به طور کلی متفاوت است؛ اولویت و رتبه‌بندی انواع مسئولیت‌پذیری ممکن است متفاوت باشد. این نتیجه، نشان‌دهنده اهمیت و نقش ضروری مسئولیت‌پذیری اجتماعی داوران است. در این راستا از مات (۲۰۱۰) بیان می‌دارد که تصمیم‌گیری‌های افراد می‌تواند تأثیر عمیقی در بخش‌های مختلف جامعه از خود باقی گذارد (Azmat, 2010)؛ بنابراین آگاهی و توجه داوران نسبت به مسئولیت اجتماعی‌شان در زمان اتخاذ تصمیم در درون میدان مسابقه از اهمیت بسیاری برخوردار است. به نظر می‌رسد که آموزش مسئولیت‌پذیری اجتماعی با تقویت قدرت انتخاب‌های داوران، اندیشیدن به پیامدهای انتخاب‌های خود و همچنین تفکر می‌تواند در ارتقاء سطح عملکرد مسئولیت‌پذیری آنها مؤثر باشد. جسیکا و دانیل (۲۰۱۶) اذعان داشتند که وجود حمایت‌های اجتماعی امکان گرفتن تصمیم‌های دارای ریسک را زیاد می‌کند (Jessica & Daniel, 2016)؛ از طرف دیگر مهارت مسئولیت‌پذیری اجتماعی به دلیل رشد آگاهی‌های داوران نسبت به جامعه و مسئولیت‌هایش و همچنین احترام به رعایت حقوق دیگران و ارزش نهادن برای تنوعات اجتماعی، حس عدالت‌خواهی را در داوران رشد می‌دهد و همین امر موجب خواهد شد حس گناه و شرم بین داوران، زمانی که اقدام به عملی می‌کنند که برای دیگران مضر است، بیدار شود و داوران کمتر مرتکب اعمال ضدا اجتماعی شوند؛ همین امر باعث ارتقاء نگرش منفی فرد نسبت به رفتارهای نامطلوب اجتماعی است. لیدبم و پریکس (۲۰۱۰) بیان داشتند که فشارهای جو اجتماعی، باعث تحت تأثیر قرار گرفتن تصمیم‌های داوران می‌شود (Lidbom & Priks, 2010)؛ از طرفی دیگر مسئولیت‌پذیری اجتماعی در بین داوران فوتبال و فوتسال می‌تواند در میزان مشروعیت و حمایت آنها از سوی جامعه و شهرت و اعتبارشان مؤثر بوده و به نوعی، تعیین‌کننده بقا و افزایش عملکرد در آنها باشد. آنچه مسلم است آن است که داوران به عنوان یک سرمایه در صنعت فوتبال برای سازمان‌های ورزشی مربوط به شمار می‌آیند؛ پس دیدگاه و احساس آنها نسبت به سازمان و فعالیت‌های اجتماعی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است که علاوه بر آن برای تأمین منافع تیم‌ها و باشگاه‌های شرکت‌کننده در مسابقات مختلف، مسئولان فعال در حوزه داوران فوتبال، با اتخاذ راهبردها و تصمیم‌گیری‌های صحیح می‌توانند سعی در بهبود عملکرد و رفتار داوران داشته باشند. مسئولیت قانونی به عنوان لایه دوم هرم مسئولیت‌پذیری در این پژوهش مطرح شد؛ از این رو قوانینی برای حوزه داوران فوتبال همواره مورد تصویب قرار می‌گیرد. قوانینی در زمینه‌های زمین بازی، توپ، بازیکنان و تجهیزات

آنها، مدت زمان بازی، آفساید، خطاها، اوت، کرنر، ضربه پنالتی و غیره در زمره این قوانین جای می‌گیرند. در واقع این نوع مسئولیت‌پذیری شامل اطلاعات مشروع و انجام بازی با قواعد مسابقات فوتبال و فوتسال است. مسئولیت اقتصادی در رتبه سوم جای دارد که پایه و اساس همه ابعاد در هرم مسئولیت‌پذیری توصیف می‌گردد؛ زیرا همه مسئولیت‌های بخش‌های دیگر بر پیش‌بینی‌های مسئولیت اقتصادی نهاده شده است. توماس و کروسٹف (۲۰۱۹) اذعان داشت که عوامل اقتصادی تأثیر مثبتی بر رضایتمندی داوران دارد (Thomas & Christoph, 2019). در نهایت آخرین رتبه مربوط به مسئولیت اخلاقی است که انتظارات جامعه از عملکرد داوران، مبنی بر اینکه ارزش‌ها و هنجارهای جامعه را مد نظر داشته باشند و به آنها احترام بگذارند توصیف می‌شود و فراتر از چارچوب قوانین مکتوب است. در این راستا با توجه به اهمیت نظر داوران نخبه برای ادامه فعالیت در حوزه قضاوت مسابقات فوتبال و فوتسال، سازمان‌های مربوط باید به طور مداوم به بررسی هرم مسئولیت‌پذیری پرداخته و با فهم اولویت‌بندی‌ها و انتظارات داوران به آنها کمک نموده تا بتوانند بر اساس آن عملکرد بهتری از خود ارائه نمایند و این موضوع ممکن نخواهد شد مگر با آشنایی کامل از انتظارات و مسئولیت‌پذیری داوران و سپس برنامه‌ریزی و سایر موارد لازم در فعالیت‌های خود که به بهترین وجه ممکن، انتظارات آنها را برآورده سازند.

در نهایت بر اساس یافته‌های به دست آمده پیشنهاد می‌شود توجه سازمان‌های مربوط به رعایت منشورهای اخلاقی در بین تمامی داوران، برگزاری دوره‌های آموزشی منشور اخلاقی به داوران، برخورد عادلانه و بدون تبعیض با تمام داوران متخلف، میزان توجه به وضع مقررات و رعایت استانداردها در راستای کاهش فساد برای مسئولیت‌پذیری قانونی، گزارش عملکرد سالانه را در اختیار داوران قرار دهند. از سوی دیگر داوران باید برای بهبود مسئولیت‌پذیری اجتماعی خود سعی نمایند از ریسک‌های اجتماعی نهراسند، از حمایت‌هایی که دارند بیشترین استفاده را بکنند، فرصت‌های جدیدی خلق نمایند، وابستگی‌های ناسالم خود را رها سازند، به گروه‌های مثبت بپیوندند و از روابط منفی دوری نمایند.

منابع

- Alex, B., Peter, D., J. James, R., Dominik, S., & Carl, S. (2021). Causal effects of an absent crowd on performances and refereeing decisions during Covid-19. 198, <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2020.109664>.
- Alfonso, C. R., Cristóbal, M. A., & Wanesa, O. O. (2022). National vs. non-national Soccer referee: Physiological, physical, and psychological characteristics. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 93(4), 804-812.
- Alonso, S., Cabrerizo, F. J., Chiclana, F., Herrera, F., & Herrera-Viedma, E. (2009). Group decision making with incomplete fuzzy linguistic preference relations. *International Journal of Intelligent Systems*, 24, 201-222.
- Aragão e Pina, J., Passos, A. M., Araújo, D., & Maynard, M. T. (2018). Football refereeing: An integrative review. *Psychology of Sport and Exercise*, 35, 10-26.
- Azmat, F. (2010). Exploring social responsibility of immigrant entrepreneurs: Do home country contextual factors play a role?. *European Management Journal*, 28, 377-386.
- Barbu, M. C. R., Popescu, M. C., Burcea, G. B., Costin, D-E., Popa, M. G., Păsărin, L-D., & Turcu, I. (2022). Sustainability and social responsibility of romanian sport organizations. *Sustainability*, 14(2), 643.
- Breitbarth, T., Walzel, S., Anagnostopoulos, C., & van Eekeren, F. (2015). Corporate social responsibility and governance in sport: "Oh, the things you can find, if you don't stay behind!". Corporate Governance. *The International Journal of Business in Society*, 15(2), 254-273.
- Buchelli, A. E., Yara, R Y., & Africano, M. E. (2016). Characterization of social responsibility practices associated with human resource management in San José Hospital, Bogota D.C., Colombia. *Revista Public*, 3(7), 389-397.
- Daji, E., & Gang, K. (2012). Questionnaire design improvement and missing item scores estimation for rapid and efficient decision making. *Annals of Operations Research*, 197, 5-23.
- Deconinck, J. (2010). The effect of organizational justice, perceived organizational support, and perceived supervisor support on marketing employees' level of Trust. *Journal of Business Research*, 63, 1349-1355.
- Dowling, M., Robinson, L., & Washington, M. (2013). Taking advantage of the London 2012 Olympic games: Corporate social responsibility through sport partnerships. *European Sport Management Quarterly*, 13(3), 269-292.
- Frolova, I., & Lapina, I. (2014). Corporate social responsibility in the framework of quality management. *Procedia-Social Behavioral Sciences*, 156, 178-82.

- Isik, O., & Gumus, H. (2018). Evaluation of effective demographic variables in competition performances of Turkish wrestling referees. *Journal of Human Sport and Exercise*, 13(1), 60-71. doi:10.14198/jhse.2018.131.07
- Jäger, J., & Fifka, M. (2022). The relationship between perceived corporate social responsibility and perceived organisational performance in professional sports organisations. *European Sport Management Quarterly*. <https://doi.org/10.1080/16184742.2022.2099922>.
- Jessica, C., & Daniel, N. J. (2016). The impact of social support and coercion salience on Dark Triad decision making. *Personality and Individual Differences*, 94,92-95.
- Joao Arag˜ao P., Passos, A., Maynard, T., & Sinval, J. (2021). Self-efficacy, mental models and team adaptation: A first approach on Football and Futsal refereeing. *Psychology of Sport & Exercise*, 52, 101-107.
- Jochim, S., Johan, W., Daniel, M., A. Mark, W., & Werner F. H. (2021). Video assistant referees (VAR): The impact of technology on decision making in association Football referees. *Journal of Sports Sciences*, 32(10),1-7.
- Kihl, L., Babiak, K., & Tainsky, S. (2014). Evaluating the implementation of a professional sport team's corporate community involvement initiative. *Journal of Sport Management*, 28(3), 324-337.
- Kim, K., Byon, K.K.K., Song, H., & Kim, K. (2018). Internal contributions to initiating corporate social responsibility in sport organizations. *Management Decision*, 56, 1804-1817.
- Lidbom, P.P., & Priks, M. (2010). Behavior under social pressure: Empty Italian stadiums and referee bias. CESifo working paper No. 1960. Available from: <http://www.CESifo-group.de>.
- Mamo, Y., Jeffrey, D. J., & Damon, P. S. A. (2022). Consumer perceptions of sport sponsor's corporate social responsibility activities. *Journal of Global Sport Management*, 7(1),135-157.
- Merigó, J. M., & Gil-Lafuente, A. M. (2010). New decision making techniques and their application in the selection of financial products. *Information Sciences*, 180, 2085-2094.
- Mesut, Y., Umur, H., & Inanb, A. F. (2008). Fair referee assignments for professional Football leagues. *Computers & Operations Research*, 35, 2937- 2951.
- Peter, C., Bart, G., Johan, W., & Werner, H. (2010). Offside decision making of assistant referees in the English Premier League: Impact of physical and perceptual-cognitive factors on match performance. *Journal of Sports Sciences*, 28(5), 471-481.
- Rammi, N. H., Brent, D. O., & Minjung, K. (2022). Exploring employees' perceptions of micro corporate social responsibility in non-profit sport organizations: The mediating role of psychological capital. *Managing sport and Leisure*. <https://doi.org/10.1080/23750472.2021.2020677>
- René, L. (2010). Facilitating referee's decision making in sport via the application of technology. Communications of the IBIMA, DOI: 10.5171/2010.545333, <http://www.ibimapublishing.com/journals/CIBIMA/cibima.html>.
- Richard, B. N., Daniel, F. O., Majoreen, O. A., & Kwame, A. B. (2022). Corporate social responsibility and employee attitudes: The moderating role of employee age. *Business Ethics, the Environment & Responsibility*, 31(1), 100-117. <https://doi.org/10.1111/beer.12399>
- Rui, C., Shital, J., & Joao, J. F. (2023). The impact of social responsibility on corporate financial performance: A systematic literature review. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management. Early View*. <https://doi.org/10.1002/csr.2446>
- Sérgio, M., Ema, P. O., & Bruno, T. (2021). The Portuguese referee performance model. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 16(5). <https://doi.org/10.1177/17479541211006321>
- Sharifian, E., & Khalili, S. (2016). Comparing the components of social responsibility of sports companies from the point of view of physical education students. *Sports Management and Movement Behavior Research Paper*, 11(2), 29-48. (Persian)
- Shen, Y., Martinek, T., & Dyson, B. P. (2022). Navigating the processes and products of the teaching personal and social responsibility model: A systematic literature review. *Quest.*, 74(1), 91-107.
- Sobhani, Y., Mohamadi, S., & Hatami, S. (2018). Designing a model of the effect of social responsibility of private sports complexes in Kermanshah on the behavior and attitude of customers. *Journal of Sports Management*, 9(2), 359-372. (Persian)
- Thomas, G., & Christoph, B. (2019). The determinants of the intention to continue voluntary football refereeing. *Sport Management Review*, 23(2), 242-255.
- Travassos, B. D., Araújo, K., Davids, K., O'Hara, J., & Leitão, AC. (2014). Expertise effects on decision making in sport are constrained by requisite response behaviours a meta-analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 14, 211-219.
- Walzel, S., Robertson, J., & Anagnostopoulos, C. (2018). Corporate social responsibility in professional team sports organizations: An integrative review. *Journal of Sport Management*, 32, 511-530.
- Zeimers, G., Christos, A., Thierry, Z., & Annick, W. (2018). Organisational learning for corporate social responsibility in sport organisations. *European Sport Management Quarterly*, 23, 154-162.